

האם שליח ציבור רשאי להתפלל תפילת לחש בנוסח אחר?

אגרות משה (א"א 2 סימן כט)

בתפלת ש"צ בלחש אם יכול להתפלל בנוסח אחר מכפי שיתפלל בקול רם לפני התיבה...

מה ששמע כתר"ה בשמי שאמרתי שאם הש"צ שמתפלל בעצמו בנוסח ספרד ויורד לפני התיבה במקום שהצבור מתפלל בנוסח אשכנז ולהיפוך, צריך גם כשמתפלל בלחש להתפלל בנוסח המקום שמתפללים הצבור משום שטעם שהש"צ מתפלל בלחש הוא כדי שישדיר תפלתו ולא יכשל בלשונו כשיתפלל בקול רם לפני הצבור הוא אמת. ומשה"ק כתר"ה ממה שבר"ה דף ל"ד איתא סברא זו רק לר"ג לתרץ מה שהקשו לו רבנן דכיון שהש"צ מוציא את הרבים למה צבור מתפלל ש"א"כ משמע שרבנן לא סבירא להו טעם זה, אבל פשוט שגם רבנן סברי דזה שהש"צ מתפלל בלחש אף שהוא יתפלל אח"כ בקול רם לפני הצבור והוא הא ודאי יצא בתפלתו דאח"כ, שהוא להסדיר תפלתו. אך הוקשה להו על ר"ג משום דלא מסתבר להו שיתפללו כל הצבור שלא לצורך בשביל הש"צ שיהיה לו זמן להסדיר תפלתו בעת שהצבור יתפללו בלחש שגם הוא יתפלל אז בלחש, שהרי יכלו לתקן שרק הש"צ עצמו יתפלל תחלה עוד פעם בלחש ויתקנו שהוא יתפלל קודם שהתחילו הצבור להתפלל שהוא קודם פסד"ז ואף שאינו כהראוי יותר טוב זה מלהצריך הצבור להתפלל שלא לצורך. ולכן סוברין רבנן דהוא משום שאין הצבור הבקיאין יוצאין והוכרחו להתפלל בלחש תחלה בעצמם, וממילא גם הש"צ שצריך להתפלל בלחש נמי בשביל להסדיר תפלתו נמי מתפלל אז בעת שהצבור מתפלל שהוא אחר ברכות ק"ש כדין אחר גאולה ולא הוצרכו לתקן בזמן אחר שיהיה שלא כהראוי.

ש"א אבני יספה

(א"א סימן י"ג ע"א - הרב ישראל פיינברג)

תפילה בלחש כל יחיד ויחיד צריך להתפלל כפי מנהגו שנהג עד עתה כי בזה אין צורך לשנות המנהג... ולענין טענת האג"מ שצריך הש"צ להסדיר תפלתו... ועוד יש לחלק למה אינו חייב להסדיר תפלתו כמנהג הציבור שהרי אפילו אם יטעה, הרי כל טעותו תהיה בחילוף הנוסחאות ואין זה מעכב... וא"כ יש לומר שלא הזכירו שש"ץ יסדיר תפלתו רק לענין דברים המעכבים את התפילה, אבל כאן שהוא מסדיר את תפלתו לדברים שאינם מעכבים, א"כ תו ליכא קפידא... ולי העני נראית עוד טענה לצירוף והיא לפי מה שמצוי שמי שרגיל בנוסח מסוים, דהוא אינו יכול לכוון בנוסח אחר כי משים לבו לשנוי הנוסח. ולכן כיון שע"י שנחמיר עליו לסדר תפלתו יפסיד מכוונתו בתפלתו בלחש, בודאי יש כאן סניף להקל.

הרב משה שטרנבוך

(אגרות משה א"א סימן ק"ט)

שאלה: אם ש"ץ מתפלל לציבור אשכנז ולעצמו ספרד בלחש.

שמעתי בשם הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל שאסור שצריך להסדיר תפלתו, אבל לא שמעתי נזהרין בזה, והטעם פשוט שצריך להסדיר שלא ייכשל בדברים המעכבין ומעיקר התפלה. אבל נוסח אשכנז או ספרד לא מעכבי כלל, ואף אם יתפלל זה בזה יוצא ולא חייבו אותו בלחש לשנות ממנהגו ובפרט כשמתפלל מתוך סידור וכמנהגינו היום, אין לחשוש שייכשל ויכול להתפלל לעצמו בלחש כמנהגו.

מנחת יצחק (א"א סימן ע"א)

ע"ד מי שמתפלל לעצמו נוסח אשכנז ומתפלל לפני התיבה בביהמ"ד של נוסח ספרד או איפכא, וא"כ התפילה שבקול אומר בנוסחתם, ומסופק אם בלחש יאמר באותו הנוסח, כיון דכל טעם של תפילת לחש לסדר תפלתו עכת"ד.

הנה כנודע המנהג שבלחש מתפללים בנוסח שלו רק בקול רם אומר בנוסח הצבור, ונראה שסומכין על מה שמתפלל מתוך הסידור, ע"י בשי"ע (סי' ק"א).

ש"ע (א"א סימן קכ"ג, ע"א): לאחר שסיימו הצבור תפלתן יחזור ש"צ התפלה שאם יש מי שאינו יודע להתפלל יכוין למה שהוא אומר ויוצא בו.

כף החיים ס"ק ב: שאם יש מי שאינו יודע וכו' זהו לפי הפשט וידוע שכל דברי רז"ל אעפ"י שיש בהם סודות נפלאים אין מגלין אותם ומלבישים אותם בדברי הפשט אבל בימי רבינו האר"י ז"ל ניתנה רשות לגלות וגילה הסוד של החזרה שמעלתה יותר גדולה מן הלחש ושניהם חובה כמבואר בשער הכוונות דרוש א' דחזרת העמידה ובעפ"י שער חזרת העמידה פ"א ופ"ב יעו"ש. ולכן האר"י ז"ל בחזרת הש"ץ היה עוצם עיניו ושומע ומתכוין לדברי הש"ץ כמ"ש בשער הכוונות ד"ד ע"א, ופרע"י שער הקרבנות פ"ב, וכ"כ במ"ח בדרוש שארית האלי או' א' ולכן אין לבטל החזרה בשום פעם שחרית מוסף ומנחה אלא דוקא במקום דאיכא אונס.